

Citát:

„Život se musí žít
dopředu, ale pochopen
může být jedině zpátky.“

Soren Kierkegaard

ÚVODNÍK

Vážené kolegyně a kolegové,

na úvod bych rád poděkoval všem členům SVOL, kteří svým úsilím přispěli k tomu, že v září letošního roku schválila novou lesního zákona Poslanecká sněmovna a následně na konci října i Senát ČR. Otevřela se tak možnost vlastníkům nestátních lesů čerpat finanční prostředky na zmírnění dopadů kůrovce kalami v lesích za období IV. Q 2017 a za celý rok 2018. Získání finančních prostředků bylo bohužel vykoupeno myslivěckým přílepem a ztrátou svobody při rozhodování nad výší plánu lovu ve vlastních honitbách. Před námi teď stojí velký úkol, nedopustit další omezování svobody soukromých vlastníků pozemků při novelizaci zákona o myslivosti.

Když jsem letos v říjnu přednášel o enviromentální výchově na konferenci školství v Praze, pan ministr školství použil jeden termín, ze kterého mi přeběhl mráz po zádech. Nacházíme se podle něho v postfaktické době. Pochopil jsem to tak, že dnes se sází více na pocity, zkratkovitě informace a vyhodnocují se „lajky“ na sociálních sítích více než seriózní odborné informace podložené daty a čísly. Jestli je to pravda, tak to má lesník docela smůlu. Používá centimetry a metry pro měření délek, kubíky pro měření objemu, práci zadává v úkolové mzdě a faktury platí v penězích. Kůrvec se začne rojit po určitém počtu teplých dnů a prostokořenné sazenici uschnou na sluníčku kořeny. To jsou fakta a biologické zákonitosti přírody, se kterými nehne ani politické zastoupení stran v parlamentu, právní názor, zákon o veřejných zakázkách nebo zonace CHKO. Fakta se však mohou z pozice moci, právního názoru nebo politického kompromisu zpochybnit. Bohužel na každé lidské rozhodnutí, ať špatné nebo dobré, reaguje les se zpožděním. Díky tomu se pak velice složitě hledá začátek příčin, které vedly k současnému kritickému stavu v lesnictví. A sucho v roce 2015 nebylo počátkem, ale spíše poslední pomyslnou kapkou do poháru, která způsobila, že přetekl.

Ilustrační foto: Jaroslav Makovička

Krise v lesnictví akcentuje výskyt různých zájmových skupin, které přicházejí se zaručenými recepty, jak dál hospodařit v lesích. Úplně se z diskuse vytrácí role a definice jednotlivých lesů včetně jejich vlastnické struktury. Máme přeci lesy hospodářské, lesy zvláštního určení a lesy v národních parcích. A pak máme lesy státní a lesy soukromé či obecní. V hospodářských lesích, které pokrývají většinu výměry lesů v ČR, získává společnost obnovitelnou surovinu dříví. Prodejem dříví získává vlastník lesa drtivou většinu svých příjmů. Z těchto příjmů financuje jak hospodaření v lesích, tak i ostatní funkce lesa, které les poskytuje celé společnosti. Dnes vlastník lesa přišel o velkou část svých příjmů z prodeje dříví, nebo dokonce i o celý les, a bez příspěvku státu nebude schopen zajistit obnovu lesů, zajistit dlouhodobou správu lesních majetků včetně jejich dlouhodobé udržitelnosti a plnění ostatních funkcí lesa.

Vlastník lesa bude muset hledat i dramatické vnitřní úspory režijních nákladů, aby přežil. Bude to velice složité, protože vedle rostoucí průměrné mzdy v ČR musí vlastník lesa čelit i dalším daním a poplatkům. Mám na mysli i neuvěřitelný tlak certifikační instituce FSC, která přes velké zpracovatele a ochranu přírody tlačí na vlastníky lesů, aby si lesy nechali certifikovat touto metodou. Pokud budou vlastníci lesů zahnaní do kouta a budou donuceni si certifikovat lesy metodou FSC, budou zatíženi dalšími neproduktivními náklady v podobě poplatků za certifikaci a také dalším nárůstem administrativní zátěže.

Z výše popsaného je zřejmé, že krize v lesnictví není jen problém oborový, ale je to krize celospolečenská. Proto si společnost, respektive stát, musí uvědomit, že dnešní krize není žádný jednorázový problém. A konečně nastavit systém, jak plánovat prostředky v rozpočtu do lesnictví v příštích letech. Protože období, kdy vlastník lesa prakticky nebude mít co těžit, ale zůstanou mu jen pěstební náklady, nás teprve čeká.

Ing. Petr Skočdopole
místopředseda SVOL
a předseda Komory církevních lesů

Finanční pomoc státu vlastníkům nestátních lesů schválena

Dva roky intenzivních jednání SVOL s politiky v republice i v rámci EU a informační kampaň v médiích přinesly výsledek – finanční pomoc od státu na zmírnění důsledků historicky nejrozsáhlejší kalamity v lesích a jejich obnovu míří k vlastníkům lesů. „Přestože to často bylo velmi vyčerpávající a do cesty se nám stavěly různé překážky, po celou dobu jsme věřili v úspěch a dělali pro něj opravdu všechno, co bylo v našich silách,“ říká předseda Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů Ing. František Kučera. „Stále jsme měli a máme na zřeteli, že pro nestátní vlastníky je současná situace nesmírně obtížná a bez finanční pomoci ze strany státu se neobejdou.“

František Kučera připomíná, že mimořádný dotační titul ve výši celkem 2,5 miliardy korun, který bude konečně spuštěn (**podrobné informace naleznete na str. 4**), je pouhým začátkem pomoci, kterou by současná vláda měla do soukromého lesnického sektoru adresovat. „Jde o peníze, bez kterých by dle našeho názoru řada vlastníků nebyla schopna na jaře zalesnit. Pomoc ze strany státu přichází spíše už pět minut po dvanácté a není v adekvátní výši, nicméně považujeme ji za výrazný posun, a hlavně odrazový můstek k jednáním o další pomoci státu nestátním vlastníkům lesů. Kůrovcová kalamita rozhodně nekončí, jednání o kompenzacích za rok 2019 ale mají být zahájena až v polovině příštího roku. V rozpočtové kapitole MZe pro rok 2020 na to nejsou vyčleněny žádné prostředky, ministr zemědělství bude muset opět žádat o uvolnění vládní rezervy. Což je smutný obrázek toho, jak současná vláda k situaci v lesích dlouhodobě přistupuje. Vždyť celé roky trvalo jen to, než vláda vzala problém a soustavně varování SVOL vůbec na vědomí a za-

čala, sice s trestuhodným zpožděním, ale přece jen jednat. Nesmíme a ani nemáme v plánu nyní polevit, před námi je další obrovský kus práce ... Hodláme maximum svého vlivu věnovat prosazení podpory v dostatečné výši za další období, potřebným změnám novely mysliveckého zákona a nastavení nové koncepce lesního hospodářství. U všech těchto důležitých kroků pro budoucnost lesů v České republice rozhodně chceme být a mít vliv na výsledky jednání.“

Podzim byl z pohledu SVOL obdobím velmi intenzivní práce. Aby se cesta k penězům pro nestátní vlastníky lesů otevřela ještě v letošním roce, bylo potřeba schválení novely lesního zákona v Senátu. Proč byl takový spěch, velmi dobře shrnul v rozpravě na plenární schůzi senátor Petr Šilar: „Náhrady škod, o kterých se tady mluví, nedosahují zdaleka té výše, které jsou. A jsou to náhrady za škody za rok 2017 a 2018. To je důležité říct. My s tím přicházíme na podzim roku 2019, kdy byla vyčleněna k čerpání částka 1,5 mld. Kč. A dopředu říkám, hrajeme o čas. Šíleně hrajeme o čas, protože kdo zná rozpočtová pravidla, tak ví, že veškeré finanční prostředky se musí vyčerpat do konce kalendářního roku. Nebo zahájit čerpání.“

Díky pomalému postupu ministerských úředníků to byl právě Senát, který držel v rukou pomyslný klíč od vládní pomoci, a přes výhrady zejména k bodům týkajícím se myslivosti, propustil na své 12. schůzi 31. října 2019 novou lesního zákona k podpisu prezidentovi republiky. „Rád bych poděkoval senátorům, že moudře vyhodnotili pomoc vlastníkům jako prioritu a přes některé výhrady zejména k bodům týkajícím se myslivosti, novou odhlasovali,“ uvádí František Kučera. „Ani SVOL bezvýhradně nesouhlasí se vším, co bylo

pokračování na str. 2. »

v novele schváleno. K hlubším úpravám lesního i mysliveckého zákona je však potřeba větší časový prostor a my samozřejmě počítáme s tím, že budeme aktivním účastníkem jednání. Ale vlastníci lesů žádný čas nemají a pro mnohé jsou prostředky, o které nyní mohou požádat, záchranným lanem, kterého se mohou chytnout těsně před pádem do propasti ekonomického krachu.“

Vyjádření ministra zemědělství v Senátu.

Miroslav Toman v Senátu řekl, že vnímá připomínky k práci svého resortu a znamenají pro něj výzvu. Poté se veřejně zavázal k několika klíčovým krokům, které se nestátních vlastníků lesů úzce dotýkají. Před senátory slíbil předložit do konce roku 2019 do vnějšího připomínkového řízení vládní návrh novely zákona o myslivosti i návrh koncepce lesního hospodářství na další období, ze kterého se dále bude odvíjet komplexnější novela zákona o lesích. Co se týká výše kompenzací ztrát nestátním vlastníkům lesů, ministr Toman uvedl, že si je vědom toho, že peněz není dost. „**Předpokládám, že v dubnu nebo v květnu budeme mít výsledky škod za rok 2019. Podle mého čistě osobního odhadu se budeme pohybovat řádově okolo čtyř miliard korun, o které si nejpozději v květnu řekneme na ministerstvu financí.**“ Podle stávajícího modelu výpočtu je však již nyní jasné, že taková částka nebude stačit.

Nespokojenost s přístupem vlády k řešení příčin současného stavu lesů a kůrovcové kalamity, který označili za pomalý a nedostatečně intenzivní, senátoři vyjádřili v doprovodném usnesení k přijaté novele zákona o lesích. Vládu mj. vyzvali k větší podpoře a lepší spolupráci zejména s vlastníky lesů, snížení administrativní náročnosti a byrokratických překážek, které brání minimalizovat ztráty a jednoduše čerpat a využívat poskytovanou podporu na vhodnou obnovu lesů. Vládu vyzvali také ke kompenzaci nákladů krajům, které budou přispěvky na zmírnění dopadů kůrovcové kalamity administrovat.

Jana Divišová
PR Manažer

Obnova lesa u členů SVOL

Z průzkumu SVOL, kterého se zúčastnilo 87 respondentů, kteří vlastní resp. spravují 224 190 ha lesa (z hlediska výměry je to 43 % členské základny), vyplývá, že v letech 2016-2018 byla na lesních majetcích respondentů provedena obnova na ploše 6 338 ha.

Průzkum jednoznačně potvrdil, že majitelé obecních, soukromých a církevních lesů myslí na své následovnické a neponechávají holé plochy přírodě. Ve sledovaném období meziročně stoupá celková obnova lesa, tj. dochází k úbytku holin. Převažuje přitom umělá obnova lesa (80 %) nad přirozenou obnovou (20 %), pro kterou nejsou na všech stanovištích podmínky. Přírodní obnova meziročně kolísá, podíl umělé obnovy se meziročně zvyšuje, v roce 2018 dosáhl na majetcích repondentů 84 %.

„Je potřeba si uvědomit, že se nacházíme v situaci, se kterou nikdo z našich předků nemá žádné zkušenosti,“ vysvětluje Radomír Charvát, jednatel Lesního družstva Chvojno. „Pokud vám bude někdo tvrdit, že bezpečně ví, které dřeviny se v období současných klimatických změn hodí do jednotlivých oblastí a jak tam bude vypadat les za dvacet let, nemluví pravdu. Zkoušíme - se všemi našimi po desítky let nasbíranými zkušenostmi a odbornými studii v ruce - co bude fungovat a co ne. Jediná jistota je, že my lesníci boj o lesy nevzdáme.“

Na majetcích respondentů bylo v letech 2016-2018 zalesněno více než 32 mil. ks semenáčků, sazenic a dalších typů sadebního materiálu. Celkový poměr zalesnění listnatými a jehličnatými dřevinami za sledované období činí 54 : 46 %. Podíl listnáčů vůči jehličnanům meziročně stoupá, v roce 2018 dosáhl v umělé obnově 57 %. „*Rádoby moudrá doporučení samozvaných odborníků z nejrůznějších hnutí nebo ze strany laické veřejnosti, abychom tedy všude zasadili listnaté stromy, když smrky decimuje kůrovec, jsou nesmyslná,*“ varuje Radomír Charvát. „*Leckde nemají listnaté stromy vůbec šanci se udržet, jinde budou svým hlubším kořenovým systémem odčerpávat vláhu v konkurenčním boji například borovicím, které mají kořeny mělce v zemi.*“

Průměrný podíl melioračních a zpevňujících dřevin (listnáče a jedle) za sledované období dosáhl na lesních majetcích respondentů téměř 60 %, podíl smrku se meziročně mírně snižuje, v průměru činil 27 %.

Od státu vlastníci lesů očekávají řešení vysokých škod zvěří, které jsou zásadním limitem pro zalesňování melioračními a zpevňujícími dřevinami, a finanční pomoc.

red.

Valná hromada Evropské federace obecních lesů v České republice

Na začátku října uspořádal SVOL třídní setkání představitelů Evropské federace obecních lesů (FECOF). Česká republika byla „na řadě“, neboť každý rok se valná hromada koná v jiné zemi, a podle reakcí účastníků jsme obstáli velmi dobře.

„Podobná setkání jsou velmi důležitá pro budoucnost lesů v Evropě,“ řekl prezident FECOF Pierre Grandadam. „S kolegy si vždy vyměníme cenné informace, často se potýkáme s týmiž problémy a můžeme vzájemně sdílet inspiraci a dohodnout se na společném postupu. Přírodní katastrofy, jako je například kůrovcová kalamita, neznají hranice. Problému nyní čelí celá Evropa. Jde však o to, že se liší přístupy jednotlivých vlád k problematice.“

Do Prahy přicestovali hosté z Francie, Německa, Španělska, Bulharska, Itálie a Slovenska. Velké díky za skvělou organizaci patří místopředsedovi SVOL Ing. Stanislavu Jánskému, který Českou republiku ve federaci zastupuje. Pro účastníky byl připraven pestrý program. První den se uskutečnilo setkání se zástupci Ministerstva zemědělství a Lesnické a dřevařské fakulty na České zemědělské univerzitě. Účastníci si prohlédli nový Hig-tech technologicko-výukový pavilon, mohli si vyzkoušet 3D tiskárnu i laserovou střelnici a seznámili se s možnostmi výuky příštích odborníků na lesnictví a dřevařství. Odpoledne je čekala návštěva pražských lesů zaměřená na rekreační funkci městských lesů a komplex zahrad na Petříně. Druhý den dopoledne přivítalo členy FECOF arborétum Sofronka, které patří pod Správu veřejného statku města Plzeň. V nádherných prostorách plzeňské radnice se pak v odpoledních hodinách uskutečnilo vlastní zasedání valné hromady, zakončené procházkou po historických a kulturních zajímavostech města. Část třetího dne byla věnována ukázkám, jak může kůrovec zničit les.

V komuniké z valné hromady vyzvali členové FECOF ke společnému postupu evropských zemí i celého světa ke zmírnění dopadů klimatických změn, k obnově lesů a udržitelnému hospodaření v lesích.

Jana Divišová

Společné foto účastníků valné hromady FECOF z exkurze v pražských lesích.

PRÁVNÍ PORADNA

Dosud platný § 19 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku (zákon o půdě), ve znění pozdějších předpisů, ve svém odstavci 2 stanoví, že v rámci pozemkových úprav rozhoduje pozemkový úřad na základě dohody vlastníků mimo jiné i o určení hranic pozemků, a dále uvádí, že pokud se vlastníci nedohodnou, rozhodne úřad za podmínek stanovených zákonem. Na uvedenou právní úpravu navazuje v současné době platný zákon č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úradech, ve znění pozdějších předpisů. Z jeho § 17 vyplývá, že náklady na pozemkové úpravy hradí stát a dále, že do těchto nákladů náleží rovněž náklady na zaměření skutečného stavu a vytyčení pozemků.

Jakým účinným právním postupem se mohou zejména drobní vlastníci lesů domoci zaměření a vytyčení nejasných vlastnických hranic svého lesního majetku, který jim byl vrácen do vlastnictví v rámci restituce?

Pozemkovými úpravami realizovanými podle § 19 zákona č. 229/1991 Sb., o půdě (dále též jen „zákon o půdě“) a na něj navazujícím zákonem č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úradech, v platném znění, se ve veřejném zájmu prostorově a funkčně uspořádávají pozemky, scelují se nebo dělí a zabezpečuje se jimi přístupnost a využití pozemků a vyrovnání jejich hranic tak, aby se vytvořily podmínky pro racionální hospodaření vlastníků půdy, zajišťují se jimi podmínky pro zlepšení kvality života ve venkovských oblastech včetně napomáhání diverzifikace hospodářské činnosti a zlepšování konkurenceschopnosti zemědělství, zlepšení životního prostředí, ochranu a zúrodnění půdního fondu, lesní hospodářství a vodní hospodářství zejména v oblasti snižování nepříznivých účinků povodní a sucha, řešení odtokových poměrů v krajíně a zvýšení ekologické stability krajiny.

Účelem pozemkových úprav tedy není vytyčování nejasných vlastnických hranic lesních pozemků vydaných v restitučním procesu podle zákona o půdě. Vytyčování na náklady státu zmíněné v ustanovení § 17 zákona č. 139/2002 Sb. se týká pouze pozemků vzniklých v procesu pozemkových úprav. To sice mohou být i pozemky, jejichž geometrické a polohové určení se shoduje s pozemky vydanými v restituci podle zákona o půdě, avšak pouze v případě, kdy jsou příslušné lesní pozemky zařazeny do obvodu pozemkových úprav a v rámci pozemkových úprav nedošlo ke změně jejich hranic. Tato možnost je ovšem bohužel málo pravděpodobná.

Otázka vytyčování vlastnických hranic restituovaného pozemkového majetku na náklady státu je v zákoně č. 229/1991 Sb. v současnosti upravena v jiném jeho ustanovení, konkrétně v § 21a odst. 3, podle kterého „*nezbytné náklady spojené s oceněním věcí, identifikací parcel a vyměřením pozemků, které souvisejí s řízením o vydání pozemků do vlastnictví oprávněné osoby nebo poskytnutím náhrady podle tohoto zákona, hradí stát.*“ Citovaná díkce je

součástí zákona o půdě velmi krátce, neboť až do 31. 10. 2019 mělo ustanovení § 21a odst. 3 mnohem komfortnější a jednoznačnější znění: „*Nezbytné náklady spojené s oceněním věcí, identifikací parcel a vyměřením pozemků hradí stát.*“ Ze soudních rozhodnutí vydaných k tomuto ustanovení ve znění účinném do 31. 10. 2019 vyplývá, že splnění povinnosti státu hradit náklady na vyměření pozemků, resp. povinnosti vyměření pozemku zajistit, pokud nebyla splněna dobrovolně, bylo možné se domáhat cestou žaloby u civilního soudu.

Z textu nového znění § 21a odst. 3 zákona o půdě, ovšem ani z důvodové zprávy, bohužel není zřejmé, v jakých případech se náklady na identifikaci parcel a vyměření pozemků považují za související s řízením o vydání pozemků do vlastnictví oprávněné osoby. Je pravděpodobné, že změnou ustanovení § 21a odst. 3 hodlal zákonodárce množství případů, kdy bude stát nucen náklady na vyměření pozemků hradit, omezit; na druhou stranu však lze argumentovat, že náklady na vyměření pozemků vydaných oprávněným osobám v souvislosti s restitučním řízením podle zákona o půdě má s „řízení o vydání pozemků do vlastnictví oprávněné osoby“ souvislost vždy. K ustanovení § 21a odst. 3 zákona o půdě v novelizovaném znění zatím neexistuje judikatura, která by popsanou otázku pomohla objasnit. V současné době tak v zákoně č. 229/1991 Sb. absentuje ustanovení obdobné jednoznačné, jako je např. § 14 odst. 2 zákona č. 428/ 2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi („*Nezbytné náklady spojené s oceněním věcí, identifikací věcí, identifikací parcel, vyhotovením dokladů podle § 11 odst. 2, vytyčením a zaměřením pozemků a vypracováním geometrického plánu hradí stát, a to v případě zemědělských nemovitostí prostřednictvím pozemkových úřadů a v ostatních případech prostřednictvím povinných osob.*“) Lze proto doporučit, aby zájemce o vyměření pozemků požádal stát, konkrétně Státní pozemkový úřad nebo povinnou osobu, s níž uzavřel dohodu o vydání, aby s odkazem na ustanovení § 21a odst. 3 zákona o půdě zajistili provedení vyměření pozemku na náklady státu. Pokud žádost nebude vyhověno, lze se splnění povinnosti domáhat soudní cestou, přičemž stěžejní právní otázkou v řízení bude právě vymezení rozsahu pojmu „náklady na identifikaci parcel a vyměření pozemků související s řízením o vydání pozemků do vlastnictví oprávněné osoby.“

Vytyčení hranice pozemku je pak vedle toho možné zajistit kdykoliv postupem podle § 49 zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí, na náklady vlastníka.

Jinou cestou k dosažení vytyčení hranic pozemků v terénu je pak obnova katastrálního operátu podle § 40 násl. zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí. Postup v tomto případě je ovšem spíše opačný, neboť nejde o vytyčení hranic v terénu podle údajů obsažených v katastrálním operátu, nýbrž o vytyčení hranic podle skutečného stavu v terénu (tj. nejčastěji podle skutečného užívání), resp. podle dohody sousedních vlastníků či podle jiných zjištění katastrálního úřadu; takto zjištěné hranice se následně přenášejí do katastru nemovitostí.

JUDr. Ing. Martin Flora, Dr.
advokát

ROZHOVOR

Ing. Miroslav Pacovský
„Jako by stát ani nechtěl být dobrý hospodář.“

Vlastník lesa, odborný lesní hospodář na rozsáhlých majetcích soukromých i obecních, soudní znalec v oboru lesnictví, člen předsednictva Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů... Ing. Miroslav Pacovský zasvětil lesnictví celý svůj život. „Nikdy jsem toho nelitoval ani minutu. Časy, které my lesníci dnes prožíváme, jsou mimořádně náročné. Jisté ale je, že to jednou přejde. Věřím, že to zvládneme,“ říká.

Jak moc vás rozčilují řeči typu, že si lesníci za všechno mohou sami, že všude zasadili smrk, chtějí na lesích jen vydělávat a podobně? Slýcháte je?

Samozřejmě. Naposledy před půl hodinou, než jsme se sešli k tomuto rozhovoru. Nějaký starší pán se rozhovořoval v restauraci, kde jsem byl s obchodním partnerem na obědě, jací bývali dřív hajní, nad dnešními lesníky lámal hůl, prý darmo mluvit... Do řeči jsem se s ním nedal, ale to víte, že to člověka zamrzí. Asi pán, muselo mu být už hodně přes sedmdesát, pamatoval časy, kdy měli hajní na starosti 200 ha lesa, kúrovec kde nic tu nic, těžby nebylo tolik a dříví bylo kam prodat a když bylo potřeba v lese pracovat, dali se na to sehnat lidi. Nic z toho dnes neplatí. Překvapuje mě, že se podobné názory v široké veřejnosti ještě drží, když jsou plná média informací, že současná situace v lesích má mnoho příčin a jestli je něco jisté, tak fakt, že dnešní generace lesníků ani vlastníků lesa za tu apokalypsu nemůže. Jeden z předpokladů pro malér – rozsáhlé smrkové porosty, jsme například zdědili po předchozí generaci, která je ovšem sázela v dobré víře, aniž by věděla, jaké klimatické podmínky nastanou v roce 2019.

Některé prognózy vývoje situace v lesích jsou velmi znepokojivé, že?

Možná, že o většinu lesů skutečně přijdeme a až padne poslední smrk, sežere kúrovec modříný, nám zbude jediný úkol: obnovovat a obnovovat a obnovovat. Snažíme se takové apokalyptické situaci zabránit, ale snad každému soudnému člověku musí být jasné, že to, co se děje, je nad lidské síly. Musí nám s tím pomoci příroda sama, ideálně srážkami. Asi by se to celé, co před námi lesníky dnes stojí za úkol, dalo shrnout do hesla: „Zachránit, co se dá, a věnovat se obnově lesních porostů.“

Zejména ze strany ekologických hnutí a neinformované veřejnosti se ožívají hlasy, že by bylo dobré nechat obnovu lesů na přírodě. Že si „poradí sama“.

Příklady, jak to dopadne, když „to necháte na přírodě“, už můžeme ukázat na lesích vlastníků, kteří se na svůj majetek vykašlali. Najdete tam bezinku, sem

tam lísku, dub, osiku, pokud byla blízko... neprostupné ostružiní, buřeň. Žádný les, do kterého byste mohla jít na procházku nebo tam houbařit, nebo který by – a to je ještě daleko důležitější – zadržoval vodu, která nám schází, nebo působil proti erozi půdy. Příroda si sice poradí, ale jak, to je jiná. Přirozená obnova lesa je samozřejmě něco, s čím každý vyškolený lesník počítá a koncepčně pracuje. Všespásné řešení to ale není. Hospodářský les potřebuje stálou péči a zásahy, aby vypadal tak, jak jsme byli zvyklí. Samozřejmě bude v budoucnu trochu jiný, nesporně je potřeba zasadit vyšší podíl listnáčů a držet se větší druhové pestrosti v závislosti na konkrétním stanovišti. Bohužel však v současných podmínkách není úplně jisté, co bude přesně fungovat, které druhy přežijí. Je také zajímavé pozorovat vývoj v lesích z širší perspektivy. Mám doma publikaci o chřadnutí jedle, dříve královny našich lesů, ve dvacátých letech. Další ránu jedle dostaly během imisních katastrof za totality. A vidíte. Dnes jedle, které přežily, vykazují velkou životaschopnost. Tady na Kostelecku to platí až na výjimky, kdy jedle uschly třeba vmísené do dubových porostů, jinak jsou v plném jehličí a plodí. Nebýt zvěře, tak by se i přirozeně zmlazovaly.

Mladé stromky okusuje přemnožená lesní zvěř.

No jistě. Úplně všechny. Pokud nedojde k nápravě, sežere spárkatá zvěř všechny sazenice, které lesníci na obnovu lesů vysadí. Ne každý si může dovolit oplocenky. A taky, jak byste chtěla oplotit tak rozsáhlá území? Mimochodem, jedle je pro zvěř vyhledávaná delikatesa, protože jí není v lese tolik.

Lesníci, potažmo vlastníci lesů, dnes řeší celý balíček problémů. Nedostatek financí, od kterého se odvíjí nedostatek pracovníků nebo možností pronajmout si stroje, zhroutený trh se dřevem, takže prakticky nulová šance na vytěženém dřevu vydělat, zákonná povinnost zalesnit holiny, jenže to jsme zpátky u těch peněz, protože sazenice a lidská práce, která je potřeba, něco stojí... Stromky, které se zasadí, žere spárkatá zvěř... Z toho jde hlava kolem i laikovi. Odkud začít? Nebo ještě jinak – jak se nezhroutit?

To je zajímavá otázka. Chce to holt odolnou náтуру a víru, že se všechno zase zlepší. Nedávno jsme byli jako jeřáb, brýza a další, teď už tam vnášejí cíleně potřebné dřeviny, včetně smrku, který tam má své opodstatnění, a jde to. Pořád si myslím, že jsme zkrátka v nějaké době, kdy je to špatné, ale lepší časy zase logicky přijdou. A mezitím je potřeba neházet flintu do žita a usilovně pracovat.

Stát na konci roku 2019 připravil nestátním vlastníkům lesů první mimořádnou dotaci. SVOL se o její existenci zasadil významným způsobem. Věřil jste během desítek jednání s politiky, že se peníze podaří získat?

Neúspěch jsem si nepřipouštěl, i když byly velké pochybnosti, a před námi je ještě spousta práce. Každopádně je jasné, že výše kompenzace se ani zdaleka neblíží skutečným škodám, které nestátní vlastníci lesů kvůli kúrovcové kalamitě a dalším dopadům klimatické změny utrpěli.

Je následná obnova lesů, o které republika přišla, a ještě pravděpodobně přijde, protože kúrovcová kalamita nekončí, úkolem spíš pro tuto nebo pro příští generaci lesníků?

Samozřejmě někdo musí začít. A začít musí současný hospodář, kterému les patří, a pokračovat nějakí následovníci. U nás v rodině mají oba synové lesnické vzdělání, a tak doufám, že se toho chopí a budou pokračovat, až to bude potřeba.

Máte mezi svými klienty lidi, kteří situaci s kúrovcem nezvládli a les prodali?

Tohle se děje zatím spíš u drobnějších vlastníků, obzvlášť pokud bydlí dál od toho majetku. Bohužel si myslím, že tahle vlna teprve přijde, až na vlastníky reálně začnou tlačit povinnosti zalesnit holiny do dvou let, vyplývající z platné legislativy. Zalesnit hektar lesa stojí desetitisíce a oni na to prostě nebudou mít peníze, pokud stát nepřispěje významnější měrou. Hlavně drobní a střední vlastníci budou stát před dalšími obrovskými výdaji a je logické, že řada z nich to nebude chtít podstoupit a les prodají. Tak daleko to, bohužel, stát nechal zajít. Protože tohle všechno bude znamenat další chaos a jestli něco lesy dnes nepotřebují, tak je to právě chaos. A jestli něco potřebují, tak konečně koncepci lesního hospodaření, která má hlavu a patu. Už na začátku roku 2018 byla vláda důrazně upozorněna, co se děje a co nastane. Bylo první jednání s předsedou vlády a nestalo se nic. O každou korunu musí nestátní vlastníci lesů bojovat a každou korunu jim veřejnost, která lesy využívá, stále vyčítá. Vládě bych vytknul hlavně liknavost a hlemýžďí tempo, které je pro nestátní vlastníky lesů likvidační. Proč se ještě vůbec nebavíme o náhradě škod za rok 2019? A co další roky – 2020, 2021... Ta kalamita nekončí a dotace byly při jednání s Evropskou komisí ohraničeny nesmyslně krátkým termínem, aniž by vláda vzala v úvahu, co se bude dít v příš-

Slib ministra zemědělství k novele mysliveckého zákona. Sliby chyby?

Jedním z dlouhodobých cílů SVOLu je novela mysliveckého zákona, nebo zákon o myslivosti zcela nový. Zákon, který bude respektovat vlastnická práva k půdě a umožní lépe hospodařit držitelům honitby se zvěří s ohledem na škody, které působí zvěř na lesních porostech.

Vše ale nabralo úplně jiný směr a námi očekávaná novela lesního zákona, která podmiňovala vyplacení dotací spojených s kompenzací ztrát způsobených suchem a kúrovcovou kalamitou, s sebou přinesla absurdní přílepek změn mysliveckého zákona.

Novela, na kterou dlouhodobě čekáme, tak byla velmi rychle schválena v podobě, která je pro SVOL neakceptovatelná. Neubráním se, abych nezkritizoval tento přílepek mysliveckého zákona, který nás vzal jako rukojmí a vynutil si podmínění souhlasu společené s potřebou novely lesního zákona. V Senátu se tak rozvíjela diskuze, zda kvůli tomuto přílepku schválit, či neschválit lesní zákon. Bylo to díky naší práci spojené s přesvědčováním a s vysvětlováním o naléhavosti potřeby financí do lesnického sektoru, že se povedlo novelu lesního zákona schválit. Mnozí senátoři tak museli jít proti svému vlastnímu přesvědčení a na misce vah převážila záchrana vlastníků lesů, a já jim za to děkuji.

Co ale bude dál s českou myslivostí? Proč Poslanecká sněmovna souhlasila s návrhy různých zájmových skupin a bez předchozí odborné diskuze a s velkým odporem z řad myslivecké veřejnosti postoupila návrh změn mysliveckého zákona do Senátu? Kdo stojí za těmito návrhy? Senát nás podržel, ale visí nad námi Damoklův meč.

V nešťastně schváleném zákonu o myslivosti tak držitel i uživatel honitby jsou zbaveni práva tvořit plán mysliveckého hospodaření v honitbě. A kritériem pro jeho tvorbu se stává znalecký posudek, který je vypracován každých pět let bez ohledu na jeho finanční náročnost. A pravomoce jsou přeneseny na státní orgán správy myslivosti. Připadám si pak jak nesvéprávný majitel lesa.

Je to další příklad omezení vlastnických práv majitele lesa, který může být i držitelem honitby v jedné osobě! Důvodem novelizace zákona o myslivos-

tích letech a připravila si řešení dopředu. Přece když vím, co se řítí – a to je velmi jasné, co se bude dít – tak se nachystám, nebo ne?

Další hlas, který často zní, vyčítá lesníkům, že usilují o dotace, přestože je hospodaření v lese podnikání jako každé jiné, a měli by tedy nést rizika.

No, a to je další neuvěřitelná věc. Možná jsme si to zavinili sami tím, že jsme pracovali, vždycky všechno zvládli a nestěžovali si. Kúrovec je přírodní katastrofa, kterou vlastníci lesů – a to je prokázané – nemohli nijak ovlivnit. Stejně jako když zemědělcům na poli přemrzne úroda. A co se stane, když zemědělcům přemrzne úroda? Okamžitě dostanou dotace, aniž by se kdokoliv čemukoliv divil. Přitom úroda vyroste za rok znovu, zatímco les – který notabene má tolik podpůrných funkcí – roste v řádu desítek let. Lesy, o které se vlastníci starají, dávají společnosti takové množství benefitů, že by podle mého názoru neměl být takový nesktečný problém investovat do nich v době, kdy nastala naprosto nevidaná krize. Vždyť ty lesy nám to zase vrátí, je to dokonce vědecky spočítané. Ale tenhle stát jako by se ani snad nechtěl chovat hospodárně.

Děkuji za rozhovor

Jana Divišová

ti měla však být ochrana lesních porostů před narůstajícím stavem spárkaté zvěře způsobujícím neúměrné škody ohryzem a okusem. Místo toho jsme zbaveni pravomocí a vše jen míří proti podstatě myslivosti, která má kulturně-hospodářskou tradici stovky let.

Dovolím si citovat ministra zemědělství pana Tomana z jeho vystoupení dne 31.10.2019 v Senátu: „A znovu opakuji, že do konce roku předložím novelu mysliveckého zákona tak, abychom uspokojili všechny potřeby, které povedou ke snížení spárkaté zvěře, černé zvěře, a pomohli vlastníkům lesa.“

„Řekl jsem, že připravujeme vládní novelu, která bude dokončena, říkám to tady na mikrofon, do konce roku 2019. Říkám to na mikrofon, zcela s plnou zodpovědností. Myslím si, a říkám to tak, že to půjde do připomínkového řízení. Bude to předloženo jako vládní návrh. V případě, že ne, budu hledat podporu v PS, mezi poslanci, abychom to udělali jako poslanecký návrh. Moje představa je, že by to mělo být schváleno v Poslanecké sněmovně nejpozději do poloviny příštího roku. To je můj cíl. K tomu se chci zavázat, že k tomu udělám úplně všechno.“

Myslím si, že novela, kterou připravujeme, že odstraní nedostatky, aby právní úprava byla aplikovatelná a zohledňovala práva vlastníka honebních pozemků, uživatelů honitby, a v neposlední řadě i zemědělců. Řeknu to zjednodušeně. Plány lovu se budou dělat, jak už řekli vaší kolegové, podle výše způsobených škod. Nebudou normované stavy, budou minimální stavy, protože zvěř do krajiny patří. Ale patří tam v množství, aby nezpůsobovala škody. To je základní princip. Tímto se budeme řídit.“

Vážený pane ministře, беру Vás s úctou za slovo. Zejména ohledně posílení práv vlastníka honebních pozemků. Naš SVOL musí mít možnost se plně zapojit do procesu přípravy novely mysliveckého zákona. Času moc nezbývá a důležitých požadavků máme hodně.

Věřím, že pan ministr dostojí svých slibů a vše se v dobré obrátí s tou „naší“ myslivostí.

Ing. Richard Podstatzký Thonsern
předseda Komory soukromých lesů v ČR

LOS aktuálně

Jmelí bílé

Jmelí bílé (*Viscum album*) je dvoudomá rostlina z čeledi santálovitě (Santalaceae) se žlutozelenými neopadavými vstřícnými listy. Jedná se o poloparazita rostoucího na kmenech a větvích dřevin, ze kterých čerpá vodu a živiny, zatímco organické látky dokáže vyrobit pomocí fotosyntézy. Při klíčení vytváří hypokotyl přísavný terčík, z něhož pronikají do vodivých pletiv hostitele haustoria. Následující rok jmelí vytváří prvních pár listů. V dalších letech vyrůstají z paždí každého páru listů dvě větve, čímž se rostlina vidličnatě větví. V některých případech vyroste první pár listů až tři roky po rašení. Z haustorií v pletivech hostitele vyrůstají podélně zelené kořeny, na kterých se tvoří adventivní pupeny, z nichž vznikají nové větévky. Velikost trsu může dosahovat až 150 cm. Květy bývají na vrcholku trsu mezi listy posledních článků vždy ve skupinách po třech a rozvíjejí se již v předjaří. Plodem jsou přisedlé bílé nepravé bobule, dozrávající v prosinci až lednu. Semena s lepkavým povlakem šíří ptáci na povrchu svých těl i trávícím traktem. K vegetativnímu šíření jmelí dochází zřídka.

Jmelí bílé na borovici lesní. Foto: autor

Poddruhy

Jmelí bílé zahrnuje tři poddruhy, liší se vzhledem i hostitelskými dřevinami. Jmelí bílé pravé (*Viscum album* subsp. *album*) parazituje na listnácích, nejvíce na jabloních, topolech, lípách a javorech, často také na hrušních, jeřábech, ořešácích a akátu. Jmelí bílé borovicovité (*V. album* subsp. *austriacum*) s užšími žlutozelenými listy napadá jehličnany, nejvíc borovice. Jmelí bílé jedlové (*V. album* subsp. *abietis*) s širokými zelenými listy se vyskytuje především na jedlích.

Jmelí bílé na borovici lesní. Foto: autor

Príznamky napadení jmelím

Kmeny a větve dřevin napadených jmelím bílým bývají často zduřelé, někdy část větve nebo vrchol nad napadeným místem usychá. Jmelí zanechává ve dřevě

Ořešák černý poškozený suchem a silně napadený jmelím bílým

hostitele rourkovitě chodbičky vzniklé působením kořenů, čímž dochází k technickému znehodnocení dřeva. Dřeviny silně napadené jmelím vykazují snížený růst a při velmi silné parazitaci může dojít i k jejich odumření. Problém pro hostitelské dřeviny představuje jmelí především v období sucha (a to trápí Českou republiku již několikátým rokem), neboť odčerpáváním vody zvyšuje jejich hydrický stres.

Výskyt a rozšíření

V Česku bylo jmelí bílé nalezeno celkem na 53 druzích dřevin. Nejrozšířenější je na území Moravy a Slezska. V rámci Čech se jmelí vyskytuje ve zvýšené míře především v Pardubickém a Jihočeském kraji. Vyhovují mu hlavně nižší a střední polohy. V mnoha oblastech, zejména výše položených, se naopak jmelí vůbec nevyskytuje. V posledních letech došlo k Česku k nápadnému zvýšení výskytu všech poddruhů jmelí na lesních i nelesních stanovištích, pravděpodobně v souvislosti s dlouhodobě vysokými teplotami a nízkým úhrnem srážek. V některých oblastech mohou k šíření jmelí přispívat také zvýšené stavy jeho přenašečů. Lze očekávat, že v následujících letech bude jmelí stále významnějším faktorem podílejícím se na chřadnutí a odumírání jednotlivých dřevin i celých porostů.

Pozor na záměnu

Jmelí bílé může být zaměněno za ochmet evropský (*Loranthus europeus*), což je rovněž polocizopasný keřík. Na rozdíl od jmelí se ochmet vyznačuje opadavými krátce řapíkatými listy a žlutými bobulemi uspořádanými v hroznech. Ochmet evropský napadá pouze duby a kaštanovníky.

Obranná opatření

Možnosti obrany vůči jmelí narážejí na značná omezení. Při vylamování keříků z hostitelských stromů dokáže jmelí zregenerovat. Odstranění jmelí řezem spolu s částí větve hostitele, v níž jsou přítomná haustoria, je vhodné pouze pro stromy s nízkým stupněm napadení. Při větším ořezu vzniká další stres, čímž se dřevina stává náchylnější vůči dalšímu napadení jmelí i jinými organismy. Ořez napadených větví nachází vzhledem k pracnosti a vysoké nákladnosti uplatnění pouze při menším počtu dřevin rostoucích mimo les. V porostech se doporučuje kácení a odstraňování napadených stromů. Pokácením napadených dřevin však dochází k prosvětlení porostů, což může mít za následek další rozvoj jmelí na stávajících stromech. Využití parazitických organismů napadajících jmelí je v současnosti předmětem výzkumů. Z chemických přípravků účinných proti jmelí je v současnosti

v Česku povolen pouze Cerone 480 SL s účinnou látkou ethefon, působící jako regulátor růstu. Další možností je používání odolnějších odrud dřevin vůči napadení jmelí.

Příspěvek vznikl v rámci Lesní ochranné služby a částečně za podpory Národní agentury pro zemědělský výzkum: projekt QK1920406.

Ing. František Lorenc, Ph.D.
Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.
E-mail: lorenc@vulhm.cz

Informace pro vlastníky lesa

Finanční pomoc na zmírnění dopadů kůrovcové kalamity v lesích za období od 1. 10. 2017 do 31. 12. 2018

Kdo může být žadatelem:

- vlastník lesa nebo jiná osoba s právy a povinnostmi vlastníka lesa podle § 58 odst. 1 lesního zákona ke dni příjmu žádosti (např. nájemce, pachtýř, vypůjčitel),
- pouze vlastníci nestátních lesů mimo území národních parků a jejich ochranných pásem a mimo vojenských újezdů

Výše příspěvku:

- součin **objemu jehličnatého dříví z nahodilé těžby v porostní skupině za čtvrtletí a sazby příspěvku** pro toto čtvrtletí

Čtvrtletí	Sazba v Kč/m ³
4. Q 2017	26
1. Q 2018	152
2. Q 2018	256
3. Q 2018	375
4. Q 2018	510

Doložení objemu jehličnatého dříví v daném čtvrtletí:

- účetním nebo daňovým dokladem o provedení těžby - v případě provedení těžby dodavatelem), nebo
- pracovním lístkem (výrobní, mzdový nebo výrobně mzdový lístek) – v případě provedení těžby nebo soustředování dříví vlastními zaměstnanci, nebo
- účetním nebo daňovým dokladem o prodeji dříví na stojato – v případě prodeje dříví nastojato (v aukci nebo pro samovýrobu).

Pozn.: Pokud v předložených účetních nebo daňových dokladech ani v souvisejících výrobních dokladech (v pracovních lístcích, v odvozních lístcích) nejsou uvedeny objemové jednotky, přepočítají se peněžní jednotky (za prodej, těžbu nebo soustředování dříví) na objem dříví (z ceny bez daně z přidané hodnoty, pokud je v dokladu vylíšena) pomocí těchto sazeb: 1 452Kč/m³ pro prodej dříví v roce 2017, 1205 Kč/m³ pro prodej dříví v roce 2018, 187 Kč/m³ pro těžbu dříví, 252Kč/m³ pro soustředování dříví.

Pro převod prostorových metrů na plošné metry se použije převodní číslo 0,64.

Podmínka poskytnutí dotace:

- v zákonné lhůtě (dle § 31 odst. 6 lesního ve spojení s příslušným opatřením obecné povahy) řádně obnovit lesní porosty na holinách vzniklých nahodilou těžbou jehličnatého dříví, na kterou byl poskytnut finanční příspěvek

Jak podat žádost:

- **žádost se sestavuje v modulu pro žadatele** (odkaz je umístěn na internetové stránce Ministerstva zemědělství na adrese **EAGRI.CZ/PRISPEVKY-KUROVEC**),
- pro vlastníky lesů, kteří chtějí do modulu pro žadatele vkládat **data hromadně exportem z vlastního výrobního/provozního SW, je k dispozici šablona XSD**,

- do doby zahájení příjmu žádostí (očekává se v průběhu 47. týdne) není aktivní tlačítko pro odeslání dat žádosti,
- žádost sestavenou v modulu je nutné **vytisknout a nechat potvrdit odborným lesním hospodářem**,
- podepsanou žádost je možné **podat na příslušný krajský úřad, v jehož územní působnosti leží katastrální území**, ve kterém byla nahodilá těžba jehličnatého dříví provedena:
- **osobně,**
- **písemně,**
- **datovou zprávou do datové schránky,**
- **podává se pouze jedna souhrnná žádost za IV. Q 2017 a rok 2018.**

Kde zjistit další informace k pravidlům dotace a podrobný návod

- na webové stránce Ministerstva zemědělství **www.mze.cz**, **rozcestník eAgri – Lesy, záložka Dotace v lesním hospodářství a myslivosti**, odkaz **Finanční příspěvky na zmírnění dopadů kůrovcové kalamity**,
- na e-mailové adrese prispevky-kurovec@mze.cz, na telefonní lince 222 815 031 (úterý-pátek od 8 do 12 h),
- na příslušném krajském úřadě, odboru životního prostředí,
- u svého odborného lesního hospodáře,
- s technickými problémy při práci s modulem pro žadatele se obraťte na helpdesk@mze.cz,
- pro drobné vlastníky lesů zařízení v lesní hospodářské osnově zpracoval SVOL podrobný návod k ručnímu vyplnění žádosti v modulu pro žadatele – k dispozici na **www.svol.cz**.

Navzdory naší snaze se však nepodařilo zajistit, aby o tento finanční příspěvek mohli žádat drobní vlastníci, pokud v uvedeném období provedli těžbu i (soustředování) dříví svépomocí a vytěžené dříví použili pro vlastní spotřebu (nemají potřebné doklady pro prokázání objemu těžby podle schválených zásad).

SVOL vybojoval finanční pomoc pro nestátní vlastníky lesů po složitých jednáních. **Využijte proto možnosti získání příspěvku v maximální možné míře! Podejte žádost o finanční příspěvek na zmírnění dopadů kůrovcové kalamity, pokud možno ještě do konce letošního roku.** V případě nevyčerpání připravené finanční částky za uvedené období hrozí krácení finanční pomoci v dalším příspěvkovém období.

red.

Zkušenosti, které pomáhají překonávat obtíže

V rámci aktivit Celostátní sítě pro venkov uspořádalo Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů v ČR exkurzi „Příklady dobré praxe z uplatňování Programu rozvoje venkova a výměna zkušeností s hospodařením v lesích na příkladech ze středních Čech“. V rámci tří denního programu ve dnech 2. – 4. října si účastníci prohlédli lesy v soukromém i státním vlastnictví a v rámci terénních exkurzí i večerních neformálních diskusí hledali cesty ze současné obtížné situace v lesním hospodářství.

Akci odstartoval seminář o aktuálních možnostech finanční podpory vlastnickým lesům, tj. příspěvcích na hospodaření v lesích, chystané podpoře na zmírnění dopadů kůrovcové kalamity v lesích a možnostem financování lesního hospodářství z Programu rozvoje venkova (dále PRV). Za nezbytně nutné považují účastníci semináře:

- dostatečnou výši alokovaných částek,
- zajištění kompenzací na zmírnění

pokračování na str. 5. »

dopadů kůrovcové kalamity v lesích a na následné zalesnění holin,

- větší podporu na zpracování kůrovcové hmoty a pomoc státu s odbytem kůrovcové hmoty,
- zpřístupnění podpor PRV na lesnickou techniku a lesní cesty menším vlastníkům lesa,
- radikální zjednodušení administrativy u PRV,
- aktivnější přístup Ministerstva zemědělství a krajských úřadů - ačkoliv byly vlastníkům lesů v této obtížné době slíbené průběžné platby, ve skutečnosti čekají na úhradu některých provedených prací od prosince loňského roku! Ať již z důvodu stále trvajícího pravidla de minimis u některých dotačních titulů, nebo nepochopení vážnosti situace krajskými úřady, podceňování situace či neochoty zajistit plynulou administraci žádostí;
- zavedení platby na plochu za mimoprodukční (ekosystémové) funkce lesa.

Lesy pana Jerome Colloredo-Mannsfelda

Druhý den mohli účastníci díky vstřícnosti pana Dipl. Ing. Jerome Colloredo-Mannsfelda navštívit největší soukromý lesní majetek v České republice. Majetek sestává z polesí Lhota, Vlastec a Trhoň v LHC Zbiroh a z polesí Svatá Anna u Dobříše, z nichž jsme měli možnost navštívit polesí Vlastec a polesí Svatá Anna.

Provozní vedoucí společnosti Colloredo-Mannsfeld spol. s r. o. Ing. Robin Ambrož, který nás provázel po celou dobu exkurze, vysvětlil přístup společnosti ke všem zásadním lesnickým výzvám současnosti, které se ve větší či menší míře dotýkájí tohoto historického rodového majetku. Pokud jde o kůrovcovou kalamitu, tak ta se v obou navštívených polesích samozřejmě projevuje, nicméně díky vysokému podílu listnatých porostů nehrozí ani v případě rozvoje kalamity rozpad lesa v takovém rozsahu jako v čistě smrkových porostech. V rámci exkurze si účastníci prohlédli několik příkladů vnášení melioračních a zpevňujících dřevin do smrkových porostů, bukové i dubové kotlíky doplněné jedlí a třešní ptačí. Při obnově je patrná snaha vyhýbat se velkým plochám, kde může docházet např. k vymrzání a vysychání, a snaha o maximální využití přirozené obnovy včetně přirozené obnovy smrků. Zvláštní zajímavostí je již odrostlé úspěšné zmlazení jedle v dříve důsledně oploceném a strážženém areálu bývalého muničního skladu v polesí Svatá Anna u Dobříše.

Velký majetek má zásadní výhodu v tom, že umožňuje uznání vlastních honiteb a lepší usměrnění chovu a lovu zvěře s ohledem na potřeby ochrany lesa. To například umožňuje intenzivní lov holé zvěře, která je jinak ve společenstevních honitbách často šetřena. Problematickou zvěří je jelen sika, pronikající na Křivoklátsko z oblastí hojného výskytu na západě Čech. Další výhodou je pak produkce vlastního sadebního materiálu (borovice, buk, douglaska, dub, jedle a smrk) v potřebné kvalitě, která kryje cca 80 % potřeby. Jinak v rámci celého podniku je zřejmé systematické úsilí o diverzifikaci příjmů tak, aby byla využita veškerá produkce a pokud možno zvýšena přidaná hodnota (sad, palírna, truhlárna, manipulační sklad s výrobou palivového dříví). Tento přístup je považován za základ k udržení stability a zaměstnanosti i v případě nástupu horších ekonomických časů. Část výkladu byla věnována také využívání možností Programu rozvoje venkova včetně ukázky nově pořízené Tatry Phoenix a dalších podporných programů.

Potenciální konflikty s ochranou přírody řeší společnost v koordinaci s LČR, s.p., a Českou lesnickou společností, pobočným spolkem Křivokláť, v rámci Lesnického parku Křivoklátsko. Zjednodušeně lze říci, že na území lesnického parku jsou podporovány změny druhové skladby na přírodě bližší model s větším zastoupením listnáčů a jedle bělokoré. Současně hospodaření probíhá tak, aby byly respektovány plány péče chráněných území a nebylo zbytečně omezováno využívání území k rekreaci.

Na závěr exkurze navštívili účastní-

ci zámek Dobříš. Součástí prohlídky zámku byl také výklad o historii zámku a rodiny Colloredo-Mannsfeldů. Zmínky o rozvětvené, původně italsko-rakouské rodině Colloredů pocházejí již z 11. století. Zámek Dobříš se pak stal rodovým majetkem díky sňatku Františka Gundakara Colloreda s Marií Izabelou, hraběnkou Mansfeldovou. Zbirožské panství, do kterého patří také navštívené polesí Vlastec, koupila rodina Colloredo-Mannsfeldů v roce 1879 v dražbě od Vídeňské hypoteční banky.

Příslušníci rodu působili po staletí v mnoha významných vojenských a státních funkcích. V roce 1938 se Weikhard hrabě Colloredo–Mansfeld zúčastnil audience u prezidenta Beneše, při které ho zástupci 12 starých šlechtických rodů vyzývali, aby nedopustil rozdělení českého státu. Následně se pak v deklaraci šlechty ze 6. října 1939 přihlásili k české státnosti a národu. Zajímavý je příběh Franze Ferdinanda Colloredo-Mannsfelda z rakouské a později americké větve rodu, který se jakožto americký občan ještě před vstupem USA do války dobrovolně přihlásil do R.A.F., dosáhl tří jistých a několika dalších pravděpodobných sestřelů a získal Záslužný letecký kříž. Jako velitel britské 132. perutě padl v roce 1944 při náletu na území okupované Francie.

Vojenské lesy a statky ČR, divize Hořovice

Další terénní exkurze směřovala do stále poměrně neznámé oblasti bývalého vojenského újezdu v Brdech, kde lesy, vesměs zakoupené státem již v dobách první republiky, spravuje státní podnik Vojenské lesy a statky ČR. Po oblasti, která byla veřejnosti dlouhá léta nepřístupná, provázel účastníky ekonom divize Hořovice Ing. Martin Chytrý. Po zastávce na manipulačním skladu ve Lhotě a diskusi o problémech s odbytem dříví zaměřila exkurze na Orlov a vrch Třemošná s ukázkami obnovy lesa na chudých stanovištích. Dále bylo na programu rybniční hospodaření s návštěvou Padrťských rybníků a ukázky nastupující sukcese na bývalých vojenských plochách v oblasti Jordánu.

Hlavním tématem výkladu a diskusí byla samozřejmě kůrovcová kalamita a možnosti odbytu dříví. Oblast Brd byla kůrovcem donedávna poměrně málo zasažená. Nicméně zejména v letošním roce množství kůrovcového dříví poměrně rychle narůstá i zde. Velké nebezpečí hrozí zejména výše položeným oblastem, kde se nacházejí smrkové monokultury. Státní podnik má v této situaci samozřejmě určitou výhodu vyplývající ze stabilní pozice jeho vlastníka - státu, nicméně problémy s odbytem dříví, nedostatek pracovních sil a konflikty s požadavky ochrany přírody se nevyhýbají ani státnímu majetku.

Velmi zajímavý byl výklad o historii bývalého vojenského újezdu Brdy, jehož část zakoupila Československá republika právě od rodiny Colloredo-Mannsfeldů. Pro většinu účastníků pak bylo úplně neznámou kapitolou vysídlení několika vesnic při rozšíření vojenského prostoru za druhé světové války.

Také na území jinak prakticky neosídleného území bývalého vojenského území dochází ke konfliktům s orgány ochrany přírody, přestože jde v zásadě o dvě složky státu. Například požadavky na ochranu raka zde významně omezují hospodaření na Padrťských rybnících a až bizarních rozměrů dosahují požadavky na ochranu vřesovišť vzniklých na bývalých dopadových plochách.

Přínosem exkurze byla především bezprostřední výměna zkušeností z boje s kůrovcem a se získáváním finančních zdrojů a podpor ke zvládnutí této bezprecedentní kalamity. Nejcenějším poznatkem byl zřejmě fakt, že většina lesníků hodlá i ve složité situaci vytrvat a bojovat s nepříznivými okolnostmi tak, aby zachovala lesy i pro příští generace.

Ing. Jan Maňas

Ing. Marie Růžková

Zmlazení jedle v polesí Svatá Anna

Hořejší Padrťský rybník

Na bývalé dopadové ploše Jordán

VE ZKRATCE

- V září letošního roku završila svou činnost pracovní skupina expertů, která připravila pro Ministerstvo zemědělství k dalšímu projednávání návrh **Koncepce státní lesnické politiky**. Za SVOL byli do pracovní skupiny jmenováni Radomír Charvát, Ing. Jiří Žabka a Ing. Petr Jelínek. Požadavky SVOL lze charakterizovat především takto: respektování vlastnických práv, multifunkční hospodaření v lesích a zajištění rovnováhy mezi produkčními, ekologickými a sociálními funkcemi lesa. Všechny zainteresované subjekty se shodly na čtyřech dlouhodobých cílech, které by strategie měla sledovat: A) zajistit vyrovnané plnohodnotné plnění všech funkcí lesa pro budoucí generace, B) s ohledem na probíhající klimatickou změnu zvyšovat biodiverzitu a ekologickou stabilitu lesních ekosystémů při zachování produkční funkce, C) do budoucna zajistit konkurenceschopnost lesního hospodář-

ství a navazujících odvětví a jejich význam pro regionální rozvoj a D) posilovat význam poradenství, vzdělávání, výzkumu a inovací v lesním hospodářství. O návrzích konkrétních opatření, jak stanovených cílů dosáhnout úpravou legislativy nebo daňové a dotační politiky, však nemají všichni aktéři stejnou představu. Ministr zemědělství avizoval předložení návrhu koncepce do meziresortního připomínkového řízení do konce letošního roku.

- 24. června se uskutečnilo úvodní setkání s náměstký obou resortů a vedení SVOL ve věci **novelizace náhradové vyhlášky č. 335/2006 Sb.** za účelem dosažení objektivizace výpočtu náhrad za újmý a snížení administrativní zátěže. Za SVOL byl do pracovní skupiny nominován Ing. Jiří Svoboda, Ing. Roman Šimek a Ing. Dohnanský, kteří předložili požadavky vlastníků na úpravu vyhlášky. V srpnu a v září proběhla na ministerstvu životního prostředí dvě jednání, která se věnovala úpravě náhrady újmý za ponechání lesa samovolnému vývoji, při změně skladby dřevin lesního porostu, prodloužení

pokračování na str. 6. »

obmýtlí, zkrácení obmýtlí a omezení výše povolených těžeb. Do 21. 11. 2019 však není k dispozici zápis z obou jednání, ani vyjádření ředitelky odboru obecné ochrany přírody a krajiny k podkladům, které SVOL předložil, o termínu dalšího jednání nemluvě. Prodlužováním status quo přicházejí vlastníci lesů o peníze, které by jim stát měl zaplatit jako náhradu za to, že se svým majetkem nemohou z důvodu požadavků orgánů ochrany přírody svobodně nakládat. Stávající náhrady jsou zastaralé a násobně (v konkrétních případech i 30krát) nižší než potenciální výnos.

• **14. listopadu podepsal prezident novelu zákona o lesích**, která následující den po vyhlášení ve Sbírce zákonů přinese kromě právního ukotvení nové finanční podpory pro vlastníky nestátních lesů na zmírnění dopadů kůrovcové kalamity řadu dalších změn, např. zákaz zcizování státních lesů, zrušení poplatku za odnětí pro výstavbu objektů a zařízení sloužících hospodaření v lese, upravuje povinnosti osob při vstupu do lesa a odpovědnost vlastníka lesa, umožňuje ministerstvu zemědělství z důvodu ochrany lesa nebo v zájmu zdraví nebo bezpečnosti osob zakázat vstup do lesa až na 3 měsíce opatřením obecné povahy a dává ministerstvu právo udělovat výjimky pro použití sazenic v případě nedostatku vhodného pěstebního materiálu (žádat o ně bude moci vlastník lesa, nedostatek materiálu však vždy bude muset doložit Ústav pro hospodářskou úpravu lesů). Novela zpřísňuje zákaz snižování zakmenění pod 0,7 na porostní skupinu. Na likvidaci kleslí a těžebních zbytků, která preventivně brání vývoji, šíření a přemnožení škodlivých organismů, se nově nevztahují právní předpisy o ochraně ovzduší. Vlastník lesa bude povinen ponechávat v lese odpovídající množství těžebních zbytků a na dožití a k zetlení určených stromů či jejich částí (stanoví ministerstvo vyhláškou do 2 let). Novela zakazuje provádět těžbu mýtní úmyslnou ve vysokém lese do 80 let, v lese nízkém a středním do 20 let. Novela také explicitně uvádí základní povinnosti odborného lesního hospodáře, jehož činnost hradí stát, ale i pro OLH, jehož činnost hradí vlastník lesa. Ministerstvo upraví vyhláškou obsah, způsob vedení a předávání údajů lesních hospodářských evidencí orgánů státní správy lesů. Novela upřesňuje podmínky pro udělení licence a eliminuje překážky pro její udělení (lze nyní i osobě jednatele v jednočlenné obchodní společnosti). Součástí novely zákona o lesích je mj. velice sporná změna zákona o myslivosti. Tato změna by však měla nabýt účinnosti až uplynutím 2 let od vyhlášení zákona.

• **30. října projednal Senát vládní návrh novely zákona o drahách** (sněmovní tisk č. 326) a vrátil jej Poslanecké sněmovně zpátky s pozměňovacími návrhy. Poslanci ve 3. čtení schválili pozměňovací návrh, který opravňuje provozovatele dráhy k odstraňování a oklešťování stromů a jiných porostů ohrožujících bezpečnost nebo plynulost dopravy anebo provozuschopnost dráhy v případě, kdy tak po předchozím upozornění provozovatele dráhy neučinil jejich vlastník. Za ohrožující pak považuje stromy a jiné porosty, které při svém pádu mohou zasáhnout do průjezdného průřezu dráhy. To by podle senátorů mohlo při důsledné aplikaci zákona znamenat vznik 30metrových pásů bezlesí po obou stranách kolem dopravních koridorů, proto návrh zákona vrátili poslancům zpět s úpravami. Za omezení v obvyklém užívání nemovitosti připsuje návrh zákona vlastníkově lesa pouze jednorázovou náhradu, přičemž škoda může vznikat i opakovaně. Sněmovna by měla o návrhu ze Senátu hlasovat na schůzi 27. listopadu.

• V minulém čísle Zpravodaje jste byli informováni o probíhajících a plánovaných základních šetřeních pro tvorbu nových oblastních plánů rozvoje lesa (OPRL) pro vybrané přírodní lesní oblasti (PLO). Jednání se dle možností účastní odborný pracov-

ník SVOL Ing. Tomáš Dohnanský. Zásadní nesouhlas SVOL se závazným stanoviskem Ministerstva životního prostředí k použití geograficky nepůvodních druhů dřevin v OPRL pro PLO Bílé Karpaty a Vizovické vrchy (jednání 10. 9. 2019) se promítl do všech následujících zápisů ze základních šetření OPRL.

Připomínkovali jsme:

- návrh novely vyhlášky o způsobu výpočtu nákladů na činnost OLH v případech, kdy jeho činnost hradí stát. Ministerstvo zemědělství navrhuje zvýšit sazbu z dosavadních 1,20 Kč/ha/den na 1,60 Kč/ha/den. Vzhledem k tomu, že statická sazba neodráží nárůst nákladů vyjádřený pomocí obecné inflace a nárůst ceny za lidskou práci vyjádřený pomocí průměrných mezd v lesním hospodářství, navrhuje SVOL do návrhu vyhlášky vložit tzv. „inflační doložku“,
- návrh novely zákona o pozemkových úpravách – požadavek SVOL, aby priority pro realizaci společných zařízení byly stanoveny i s přihlédnutím k potřebám vlastníků pozemků byl zohledněn,
- návrh změn Státního programu ochrany přírody a krajiny ČR, který stanovuje úkoly pro zlepšení ochrany a udržitelného užívání krajiny, úkoly pro správu chráněných území, ochranu druhů a úkoly v oblasti legislativních, ekonomických, informačních nástrojů. Státní program byl schválen vládou ČR v r. 2009, v současnosti se připravuje jeho aktualizace,
- návrh aktivit Akčního plánu Strategie regionálního rozvoje pro období 2021-2022,
- návrh novely vyhlášky o době lovu – podle SVOL pouze navrhovaná úprava doby lovu neřeší podstatu problému, tj. snížení vysokých stavů zvěře dle stavu lesních ekosystémů. Problém sledává SVOL v možnostech vlastníka lesních a zemědělských pozemků se zvěří hospodařit, v tvorbě honiteb, velikostech výměr, plánování, které by mělo být odvozeno od výše škod, možnostech tvorby oblastí chovu a možnosti řešit tzv. přičleněné pozemky. Tyto požadavky bude SVOL prosazovat v novele zákona o myslivosti avizované ministrem zemědělství.

Ing. Marie Růžková
tajemnice SVOL

SVOL byl na podzim 2019 výrazně vidět i slyšet

Během pozdního léta a podzimu bylo hned několik významných příležitostí, na kterých SVOL v zájmu nestátních vlastníků lesů prezentoval své cíle a postoje.

Konference MAFRA – „Lesy versus kůrovec“

Na akci, pořádané v pátek 18. října v Praze vydavatelstvím MAFRA, patřil předseda SVOL Ing. František Kučera mezi přednášející a prostřednictvím svého referátu seznámil přítomné s tristní situací vlastníků lesů a nutné pomoci ze strany státu. Přítomnému ministru zemědělství položil konkrétní dotazy týkající se výplaty dotace za poslední čtvrtletí roku 2017 a rok 2018, pravidel podávání žádostí a jejich zúřadování, koncepce lesního hospodářství ČR, zákona o myslivosti a podpory de minimis. Velmi nekompromisně hájil zájmy nestátních vlastníků z diskusního fóra předseda Komory soukromých vlastníků Ing. Richard Podstazský a s kritikou současné situace se ozývali také přítomní vlastníci. Kromě pana ministra vystoupili se svými příspěvky rektor České zemědělské univerzity prof. Petr Sklenička, generální ředitel státního podniku Lesy ČR Ing. Josef Vojáček, ředitel Vojenských lesů a statků Ing. Petr Král, jednatelka

Kronospan Ing. Sylva Krechlerová a děkan Fakulty lesnické a dřevařské ČZU prof. Marek Turčáni. Sál byl nabitý k prasknutí a zejména díky zástupcům SVOL, upozorňujícím mimo jiné na fakt, že pomoc státu vlastníkům lesů je pomalá a výrazně nedostatečná, byla diskuse velmi živá. „*Posloucháme jen sliby,*“ řekl ve svém vystoupení Radomír Charvát, jednatel Lesního družstva Vysoké Chvojno. „*A posloucháme je stále dokola moc dlouho. Peníze potřebujeme, abychom ekonomicky přežili.*“

Z konference „Lesy versus kůrovec“

Voda základ života - SVOL na konferenci Školství 2020

Místopředseda SVOL a předseda Komory církevních lesů Ing. Petr Skočdopole, ředitel Arcibiskupských lesů a statků Olomouc, vystoupil 15. října 2019 na odborné konferenci Školství 2020 s příspěvkem Voda základ života aneb Jak vést ekologickou výchovu na školách. Věnoval se zejména tématu lesní pedagogiky a potřebě užšího sepětí ekologické výchovy s praktickým životem na venkově, hospodařením v krajině a seznámením s benefity, které přináší celé společnosti obhospodařování lesních majetků. Konference se konala pod záštitou předsedy vlády České republiky, který byl na jednání přítomen, a ministra školství, mládeže a tělovýchovy. Akce se zúčastnilo více než pět set osob. „*Publikum v sále bylo pro představení cílů projektu lesní pedagogiky ideální. Vždyť právě ředitelé škol nebo pracovníci školských odborů na krajích rozhodují o tom, jestli se k dětem informace o lesích prostřednictvím našich programů dostanou,*“ uvedl Petr Skočdopole.

Tisková konference SVOL na výstavě Země živitelka

V den zahájení 46. ročníku výstavy Země živitelka jsme uspořádali přímo v areálu výstaviště v Českých Budějovicích tiskovou konferenci „Kůrovcová kalamita v lesích - nové informace a souvislosti“. Těšila se zájmu předních médií, konferenci vysílalo v přímém přenosu zpravodajství České televize i TV Seznam. SVOL prostřednictvím konference znovu upozornil, že kůrovcová kalamita bude pokračo-

vat a na obnovu lesů nestátní vlastníci budou v roce 2020 potřebovat od státu podporu odhadem v řádech sedmi miliard korun. Tiskové konference se zúčastnili Ing. Kamil Kupec, jednatel Městských lesů Dačice (tamní smrkové porosty jsou zcela zničeny kůrovcem), docent Pavel Cudlín z Ústavu ochrany lesů a myslivosti a profesor Luděk Šišák z České zemědělské univerzity v Praze.

Kouzlo lesa okouzilo veřejnost

V průběhu roku SVOL spustil portál Kouzlo lesa, který slouží k informování široké veřejnosti o aktuálním dění v lesích, významu obhospodařování lesních majetků a velmi náročné situaci nestátních vlastníků lesů. Téma veřejnost zaujala, například na facebookovém profilu má Kouzlo lesa již osm tisíc followerů. Nejúspěšnější příspěvek oslovil přes 700 tisíc lidí. Stránku si můžete načíst prostřednictvím mobilu, na začátku roku bude spuštěn také Instagram.

Jana Divišová

Z REGIONU

Plzeňský region je třetím nejpostiženějším kůrovcovou kalamitou v republice. „Pomohla“ tomu Šumava

Celých čtyřicet procent Plzeňského kraje pokrývají lesy, kterým se (stejně jako většině lesů České republiky) kůrovcová kalamita a následky klimatických změn nevyhýbají. Situaci však navíc komplikuje fakt, že do kraje patří také Národní park Šumava, specifický přístupem k hospodaření v lesích. Na návštěvě regionu nás provázal jeho předseda Ing. Václav Toman.

Podle údajů z Národní inventarizace lesů 2011-2015 má Plzeňský kraj nejvyšší zastoupení jehličnatých dřevin v rámci České republiky. Celých 73%, což je dáno velkým podílem pohraničních hor, konkrétně Šumavy a Českého lesa. Adekvátně tomu má třetí nejnižší zastoupení listnatých dřevin (27%). „*Lesní pudy je v kraji hodně, ale kůrovcová kalamita podstatně snižuje podíl vzrostlých lesů, které jsou nutné například pro zachytávání horizontálních srážek vody, jsou nutné k rozmanitosti lesa a pro fungování přírodního prostředí,*“ přibližuje Václav Toman. Mezi okresy, které jsou momentálně nejohroženější, patří okresy Domažlice, Klatovy nebo Plzeň jih. „*Jestli dnes hovoříme o tom, že lesy na severní Moravě byly*

zasazeny nejvíce a pak následují lesy Vysočiny, tak lesy Plzeňského kraje jsou na pomyslném třetím místě nejpostiženějších lesů v ČR. Někteří majitelé lesů, a je jich bohužel hodně, jsou nepoučitelní. Již mnoho let se ve všech médiích hovoří o zásadách likvidace kůrovce a stále někteří dělají všechno jinak. Co je potom platné, když informovaní a školení vlastníci (což je často velká zásluha akcí SVOL) likvidují kůrovce ukázkově, když jiní v sousedství nic nedělají, a tím jen množí další miliony brouků po okolí.“ Václav Toman je navíc přesvědčen, že Plzeňský kraj (PK) měl dlouhodobě „zaděláno“ na problému s kůrovcem. „*V severozápadní části Plzeňského kraje se nachází Národní park Šumava, kde vládnou úplně jiné náhledy na kůrovce, napadené stromy jsou ponechány v bezzásahových oblastech bez likvidace. Kůrovci je ale jedno, kde se rozmnožuje, ten to vezme v celém území prakticky kobercovým náletem a ohrozí všechno, co mu stojí v cestě.*“

Výhled pro rok 2020 je v PK podle Václava Tomana silně pesimistický. „*Podepsáno je pod tím samozřejmě zvýšení objemu kůrovcového dříví, které se nedá skoro prodat. Nezáměr státních orgánů koncepčně, a hlavně včas, řešit tuto situaci formou dotací, považují za katastrofální. První peníze – a to za konec roku 2017 a rok 2018 – získají nestátní vlastníci lesů až na konci letošního roku a začátkem toho příštího. Na tom neshledávám koncepc-*

ního a rychlého vůbec nic, i když každá pomoc je samozřejmě vítána. Při výrobním cyklu lesa, který se počítá na desítky let, je nutné majiteli lesa pomoci. Vždyť lesy mají i jinou funkci než produkční – zejména v odvětví hospodářské – za které nám společnost nic neplatí. Očekávám zvýšený zájem dřevařů o čerstvé dříví z úmyslných těžeb, bohužel na úkor kůrovcového dříví. V našem regionu máme „malou výhodu“ v tom, že se ještě nějaké dříví dá vyvézt do zahraničí, a to do BRD, ale cena pořád padá. Dalším pozitivem je, že v našem kraji je menší zastoupení SM (cca 50%) v lesích než např. na Vysočině, takže se neočekávají obrovská odlesněná souvislá území tak, jak je vidíme na Bruntálsku či Třebíčsku.“

Regionální organizace SVOL v Plzeňském kraji má 105 členů a její činnost je po celý rok velmi pestrá. „Jsme jedinou lesnickou organizací, která fakticky pro své členy, včetně obcí, něco dělá. Zejména v oblasti informací. Projevuje se to i počtem podaných žádostí o dotace. Členové SVOL mají závčas informace a podávají k poměru všech žadatelů nejvyšší podíl žádostí. Vítáme každého nového člena. Například obcí, které by se mohly přidat a zvýšit tak i vyjednávací sílu SVOL, jsou v regionu ještě stovky.“

Příští členská schůze Plzeňského regionu SVOL bude 4. 12. 2019 v Babylonu u Domažlic, organizátor ML Domažlice.

Program se bude věnovat aktuálním tématům lesnictví, tradičním hostem jsou pracovníci KÚ Plzeňského kraje v čele s radní pro oblast ŽP.

Z akcí SVOL v Plzeňském regionu v roce 2019 očima Václava Tomana

Exkurze

Snažíme se v regionu každý rok uspořádat alespoň jednu odbornou exkurzi pro naše členy, případně se připojíme k jinému regionu, nebo se zúčastníme akce pořádané centrální SVOL. Letos jsme byli na třídní odborné lesnické exkurzi v západních Čechách a v Bavorsku.

Lesní pedagogika

Již asi deset let pořádáme zejména v okrese Klatovy akce lesní pedagogiky pro místní ZŠ a MŠ. Některé akce se konají jednou za rok, jiné dvakrát do roka. Největší akcí byly letos Klatovy. Dopolední akce se zúčastnilo na osm stovek dětí a dospělých, měli jsme sedm stanovišť, na kterých se návštěvníkům věnovalo pětadvacet kolegů lesáků a zaměstnanců městských lesů. Další akce byly v Kašperských horách a také na Švihově, což je tradiční akce pana hajného z OL Dolany pořádaná společně s místními myslivci.

Sportovní aktivity

V letošním roce jsme zorganizovali opět střelby pro členy regionu na střelnici v Klatovech Lubech. ML Kašperské Hory pořádaly tradiční nohejbalový turnaj za účasti amatérů ze Šumavy.

Ostatní

Den Českého lesa 2019 – SVOL je tradičním účastníkem a spolupořadatelem jednodenní akce pro veřejnost zejména v okresech Tachov a Domažlice, počet návštěvníků osciluje okolo 1000.

Spolupořádali jsme venkovní ukázkou nové technologie zakrývání skládek kůrovcového dříví od firmy MERCATA Třebíč. Ukázky byly v lesích ML Horažďovice. Již pátý rok sledujeme množství srážek, které registruje na Kašperských Horách bývalý ředitel Ing. Miroslav Mäntl ve své profesionální měřicí stanici, v Petrovích u Sušice provádím měření osobně, ale amatérským měřidlem. Srovnávací tabulku prezentujeme každý rok na poslední naší schůzi regionu.

Mezinárodní

Velmi dobrou spolupráci máme díky osobním kontaktům pracovníků ML Domažlice s obdobným sdružením v Bavorsku

– WBV Waldmünchen. Byl jsem letos na jaře požádán o vystoupení na jejich červencové konferenci v Regensburgu na téma „Organizace SVOL v ČR“. Recipročně přijede jejich předseda v prosinci na naši schůzi u Domažlic a přednese vystoupení na téma „Příspěvky bavorského státu nestátním vlastníkům lesů za současné kůrovcové kalamity“.

Na jaře 2019 nás požádala zástupkyně WBV Kulmbach o možnost zorganizování venkovní ukázky lesů našich členů včetně pochůzky. Ochotně se této akce ujal ředitel ML Domažlic Ing. Jan Benda – jako obvykle ve vysoké kvalitě provedená akce v lesích Čerchova u Domažlic.

Jana Divišová

Hospodaření v lesích pohledem úředníka státní správy

Úvod do seriálu

Kůrovcová kalamita v českých lesích ukázala mimo jiné to, že systém státní správy lesů není funkční. Úředníci, kteří mají státní správu lesů na obcích s rozšířenou působností na starosti, nemají k výkonu této práce mnohdy potřebné vzdělání ani praktické zkušenosti a vedle lesů musí bohužel řešit ještě další agendy. Kontrolní činnost v terénu, významná především v době začínající kalamity, byla často zanedbávána. Po změně systému státní správy nevolají jen majitelé lesů a lesníci, ale i myslivci, vodohospodáři a další. Státní správa lesů by neměla plnit jen funkci dozoru a kontrolní, ale podobně jako je tomu v zemích na západ od nás, především funkci poradní a pomocnou.

Rozhodli jsme se proto dát na stránkách příštích vydání Zpravodaje prostor člověku, který značnou část svého profesionálního života působil ve státní správě, nebyl členem SVOL, ani majitelem lesa nebo lesním správcem, ale naslouchal jim, spolupracoval s nimi, radil se, viděl a poté rozhodoval. Jedná se o Ing. Štefana Kubašáka, kterého naši kolegové z Plzeňského regionu dobře znají.

red.

„Byl jsem osloven SVOLEM, zda bych se podělil o své poznatky z mého působení na okrese Klatovy. Vážím si této nabídky, je to pro mě čest a rád ji splním. Doufám, že se mi zadání podaří naplnit a bude to prospěšné nejen pro čtenáře tohoto časopisu. V úvodu bych rád sdělil několik základních údajů k mé osobě, které se přímo týkají dané problematiky. Mým rodištěm je Slovensko a zde se mi dostalo i lesnického vzdělání. V letech 1959-63 jsem studoval SLTŠ Jozefa Dekréta-Matejovie v Liptovském Hrádku, poté následovalo studium na VŠLD-LF ve Zvolenu. V roce 1974 jsem přesídlil na Šumavu, konkrétně na LZ Nýrsko, kde jsem až do roku 1991 pracoval jako provozní pracovník, zejména v oblasti pěstování lesa. V letech 1991-2007 jsem působil na Okresním úřadě Klatovy a po reorganizaci státní správy na Městském úřadu v Sušici, v oblasti státní správy lesů, myslivosti a ochrany zemědělského půdního fondu. Je mi ctí, že vás budu moci v příštím čísle seznámit s mým pohledem na hospodaření v lesích.“

Štefan Kubašák

Jak studenti lesnické a dřevařské fakulty zalesňovali

Fakulta lesnická a dřevařská České zemědělské univerzity v Praze (FLD ČZU Praha) se rozhodla zapojit zaměstnance a studenty fakulty do pomoci menším vlastníkům lesů. Ve spolupráci se SVOL byly realizovány dvě akce. První klapla na jedničku, ve druhém případě brigádníci trochu zklamali.

„SVOL vítá pomoc vlastníkům lesů od lesnických škol,“ říká Ing. František Kučera. „Myslím si ale, že jsme si prostřednictvím podobných projektů prospěšní navzájem. Výuka je totiž namnoze odtržena od praxe a každá reálná práce v lese přiblíží studentům realitu. Navíc nestátní lesní majetky fungují trochu jinak než velký státní podnik, což je také dobré poznat a vstřebat, hlavně s ohledem na výběr budoucího zaměstnání. Samozřejmě jsme ale za pomoc vděční, každá ruka připravená ke skutečné pomoci při zalesňování vzniklých holin je více než vítaná.“

„Lesy jsou v kritickém stavu a pro jejich obnovu nechybí jenom peníze, ale i pracovní síly. Proto jsme nechtěli situaci pouze sledovat a analyzovat, ale rozhodli se, v rámci našich možností, aktivně zapojit a to v nejvíce postižených oblastech Vysočiny. Zároveň chceme ukázat odborné i laické veřejnosti, že nejsme jenom špičkovou vzdělávací a výzkumnou institucí, ale dokážeme přiložit ruku k dílu,“ uvádí Róbert Marušák, první proděkan Fakulty

lesnické a dřevařské ČZU s tím, že právě vliv biotických škodlivých činitelů a adaptační opatření na změnu klimatu jsou jedny z hlavních témat vědeckých projektů a studií řešených na FLD.

V říjnu tedy byly společně nachystány dvě akce na pomoc při obnově postižených lesů, kterých se mělo zúčastnit přes sto zaměstnanců a studentů. Napřed pomáhali při obnově lesa Lesnímu družstvu Ledeč nad Sázavou a Lesnímu družstvu Štoky a tam byla oboustranná spokojenost velká. Martin Souček, ředitel firmy Lesní družstvo obcí Ledeč nad Sázavou, brigádníky z fakulty chválil: *„Pracovali ve velmi náročném kamenitém terénu za poměrně nepříznivého počasí, a přesto se podařilo během dvou dnů jen u nás zasadit přibližně pět tisíc sazenic zejména buku, jedle, modřínu a dalších dřevin. To pro představu laika odpovídá asi jednomu hektaru lesa.“*

Zatímco na Vysočině vše dopadlo na jedničku, zalesňovací akce na majetcích ve východních Čechách přinesla i určité zklamání. Na majetek Lesního družstva Vysoké Chvojno přijelo mnohem méně brigádníků, než bylo nahlášeno, což firmě přineslo zejména problémy s již vyzvednutými sazenicemi a vyvolalo nutnost hledat jiné pomocníky, aby sazenice přišly co nejdříve do země.

red.

V zemi nejšťastnějších lidí – Finsko, srpen 2019

Podle Světové zprávy o štěstí a kvalitě života publikované každoročně Organizací spojených národů se štěstí koncentruje na severu Evropy. Vůbec nejšťastnější lidé by pak podle výsledků z loňského i letošního roku měli obývat Finsko. Nevylučuji proto, že nasměrování exkurze Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů nebylo náhodné a kalkulovalo s tím, že pobyt v takovém radostném prostředí by mohl nyní členům prospět. Populační exploze podkorního hmyzu teď dává jak mnohým vlastníkům, tak i lesnickému personálu neskutečně zabrat a mnozí již jeví známky opotřeбенí z vleklého konfliktu se škůdcem.

630 000

Přibližně tolik Finů vlastní les. Soukromé lesy mají přibližně 60% podíl na celkových 20,3 milionech hektarů zalesněné plochy (...která je přibližně 7,6krát větší než zalesněná plocha v ČR). Průměrná velikost soukromého majetku se přitom pohybuje kolem 30 hektarů. Velkých soukromých majetků přes 1000 ha je však jen několik desítek.

Vzhledem k počtu vlastníků, kteří se pro účely hájení svých zájmů ještě spojili s farmáři do společné střešní organizace (MTK) zastupující cca 324 000 členů, nepřekvapí, že vlastníci lesů mají ve Finsku značný vliv. Organizace založená již v roce 1917 přitom nemá individuální členy, ale sdružuje 62 regionálních asociací, které na centrální úroveň odvádějí část vybraných členských příspěvků. Ve švédsky mluvících oblastech Finska působí sesterská organizace SLC s cca 13 000 členy. Kromě desítek zaměstnanců v helsinské centrále má MTK 14 regionálních poboček, kancelář v Bruselu, vydává vlastní noviny Budoucnost venkova (druhé nejčtenější ve Finsku) a v neposlední řadě vlastní i značný majetek, díky kterému se prakticky ze tří čtvrtin samofinancuje. Členské příspěvky od regi-

onů tvoří v podstatě jen doplňkový příjem. Na dotaz, jaký majetek tedy mají, odpověděl ředitel lesnické sekce MTK pan Hakkarainen, že: *„...například to obchodní centrum vedle“*, pak také investují do průmyslu, vlastní vydavatelství a podobně.

Pro našince, z nichž někteří na domácí půdě ztratili mnoho energie v soubojích s orgány ochrany přírody, byl inspirační výklad o programu Tetřev (METSO). Tento program na ochranu biodiverzity je dobrovolný a umožňuje nabídnout soukromé lesní pozemky do programu ochrany přírody a ekosystémových služeb. Stát pak buď pozemky vykoupí, nebo pod podmínkou splnění kritérií ochrany kompenzuje soukromým vlastníkům ztráty z výpadku lesní produkce. Do roku 2025 by takto mělo být od soukromíků pro ochranu biodiverzity získáno až 96 000 ha. V pohodě, bez konfliktů a tak, aby byli všichni spokojeni, zdůraznil náš hostitel.

Regionální lesnické asociace (anglicky prezentovány jako Forest Management Association) se především zájemcům z řad členů starají o jejich lesy. To ve Finsku obvykle znamená dvě až tři probírky a následně mýtní těžbu. Obnovní doba je podle oblasti obvykle 60 až 120 let. Přitom v zásadě platí, že čím dále na sever, tím stromy rostou pomaleji a obnovní doba se prodlužuje. Asociace také členům obstarávají prodej dříví, poskytují jim poradenské služby a zajišťují certifikaci (asi 90 % rodinných lesů má certifikaci PEFC). O tom, že se nejedná o zanedbatelný byznys, svědčí fakt, že celkový obrat regionálních asociací činí zhruba 250 milionů eur. Kromě lesnických prací asociace obhájí práva a zájmy vlastníků včetně řešení takových praktických věcí, jako jsou pravidla měření dříví.

Na práci jednoho z lesníků z regionální asociace kraje Uusimaa jsme se

pokračování na str. 8. »»

byli následně podívat přímo v terénu, kde dohlížel na práci smluvního partnera v probírkách. Kromě první prořezávky křovinořezem se všechny další zásahy realizují harvestorovým uzlem. Vše je nepochybně postaveno tak, aby to ekonomicky vycházelo. Nicméně ve vlastním lese by asi řada z nás váhala, zda ho natolik přizpůsobit potřebám mechanizace. Také počet stromů poraněných při výchovném zásahu harvestorem nebyl zanedbatelný. Celkem měl lesní inženýr Alho na starosti cca 450 vlastníků z cca 3 600 sdružených v asociaci, která celkem reprezentovala plochu přibližně 109 000 ha. V oblasti měli průměrný roční přírůst kolem 6 m³/ha. Jak nám bylo i při jiných příležitostech několikrát zdůrazněno, Finsko těží zhruba jen 2/3 přírůstu a systémově zvyšuje zásobu. Možná na dobu, kdy u nás bude kůrovec s prací hotov.

Lekce z efektivnosti

První překvapení, které nás čekalo při návštěvě ředitelství finských státních lesů, bylo jejich sídlo umístěné v běžném kancelářském komplexu. Organizačně spadají státní lesy pod víceúčelovou organizaci Metsähallitus řízenou společně finským MZE a MŽP. Ta zahrnuje ještě správu národních parků, pobřežních vod, administraci loveckých lístků a rybářských povolenek a developerskou společnost, která buduje na státní půdě rekreační zařízení, větrné farmy a další rozvojové projekty. Celkově spravuje Metsähallitus asi 12,5 milionu ha ve vlastnictví státu, přibližně třetinu finského území, tj. podstatně větší plochu než je rozloha území ČR (cca 7,9 mil. ha). Přitom většina lesní půdy a národních parků se nachází na řídké osídleném severu a východě Finska. Základy tohoto státního podniku byly položeny už v roce 1859.

Dalším překvapením bylo, že se všemi výše uvedenými činnostmi si poradí celkem asi 1200 zaměstnanců, doplněných smluvními partnery. Metsähallitus Forestry Ltd., zhruba obdoba našich LČR, má pak asi 290 úředníků a 270 terénních pracovníků (forest workers). S těmito lidskými zdroji se pak stará o 5,1 milionu ha lesů, z čehož je cca 2,9 mil. ha hospodářských s těžbou kolem 6 milionů m³. Ve srovnání s LČR nám to dává hrubým odhadem šestinu zaměstnanců na zhruba čtyřnásobnou plochu. Celkový obrát skupiny Metsähallitus činil vloni 366 mil. eur a zisk téměř 125 mil. eur, z čehož zásadní část pocházela z prodeje dříví.

Jak vypadá efektivnost v praxi, jsme se přesvědčili o tři dny později na finském severu, obecně známém jako Laponsko, při terénní exkurzi vedené panem Miettinenem. Nedaleko Rovaniemi jsme sledovali práci harvestorového uzlu. Těch je pro území Laponska kontrahováno asi 40 na roční těžbu kolem 2 milionů m³. Pracuje se obvykle 11 měsíců v roce, s výjimkou období bahna při jarním tání a období případných extrémních mrazů přes minus 30 stupňů. Prakticky nové stroje (= při stáří do čtyř let získávají body navíc v rámci výběrového řízení) na základě podkladů, tj. plánů těžby a souřadnic zasílaných elektronicky, postupují ve vyčleněném prostoru po zakázkách na řádově tisíce kubíků těžby. Jediný papír v celém procesu je malá papírová cedulka na skládce s číslem a označením odběratele.

Okamžitě za harvestorem vyvážečka nakládá a vyváží k cestě. Často ještě tentýž den se pak dříví odváží ke zpracovateli. Takže žádné modrány nebo hniloby. Dobře udržovaná cestní síť budovaná od padesátých let umožňuje nakládat na soupravu kolem 40 kubíků. Ve vzdálených oblastech Laponska se nakládá až 100 m³ na jeden speciální kamion. Jinými prostředky, než jsou harvestory, se prakticky netěží. Motorové pily prý přijdou

ke slovu jen tehdy, když padne strom na silnici. Po vytěžení, kdy se část borovic ponechává jako zdroj semen pro přirozenou obnovu, se dosazuje smrk. Jinak se o obnovu lesa stará příroda.

Je třeba držet Finům palce, aby kůrovec nedošel až k nim, protože rozptýlená těžba napadených stromů by provozovatele harvestorů s ostrými splátkovými kalendáři asi moc nebavila. Vzhledem k tomu, jaké vedro panovalo po celou dobu našeho cestování po Finsku, nejsou v tomto směru bohužel k přehnanému optimismu důvody. Zřejmě nikdo z účastníků nepředpokládal, že nejvhodnějším oblečením pro vycházku k polárnímu kruhu, kde v Santově vesnici teploměr ukazoval neuvěřitelných 28 °C, mohou být krátké kalhoty.

Škola základ života

V plánu exkurze nebyly jen rozpravy s lesníky a pochody severským lesem, ale také návštěva dvou vysokých škol – Aaltovy univerzity v Helsinkách a Laponské univerzity v Rovaniemi.

Výzkumná laboratoř Chemarts, společné pracoviště Fakulty chemického inženýrství a Fakulty umění, designu a architektury v rámci převážně technicky zaměřené Aaltovy univerzity, se zabývá vývojem a zpracováním vláken a dalších materiálů na bázi celulózy. Ty v současné době mají tvořit asi 6 % celkové globální spotřeby. Je logické, že Finsko hledá další možnosti využití svých narůstajících zásob dřevní hmoty touto cestou. Zejména když nemá, na rozdíl např. od Norska, významné vlastní zdroje ropy a pochopitelně také dováží veškerou bavlnu, resp. bavlněné výrobky. Do jaké míry jsou materiály, jejichž ukázky jsme viděli, připraveny k masovému využití v průmyslovém měřítku, bylo těžké posoudit. Nicméně technické schopnosti Finů v kombinaci s otevřeností jejich škol zahraničním kapacitám jsou příslibem i v této oblasti.

Na Laponské univerzitě v Rovaniemi nás seznámili s projektem arktického biohospodářství založeného na udržitelném využívání lesa. Podstatný poznatek byl, že celý systém je v zásadě „smart“, tj. založen na aplikacích, elektronické evidenci, sdílení dat a obecně na spolupráci zainteresovaných organizací i soukromých vlastníků. Nebyla řeč o tom, že by si někdo jezdil na úřad přebírat osnova proti podpisu a následně odevzdával do podatelny hlášení. Zaznamenali jsme také, že dobře znají brněnskou Lesnickou a dřevařskou fakultu a chystají se tam na oslavy letošního stoletého výročí.

Poučení z exkurze

Pro finský lesnický a dřevařský sektor je charakteristická vysoká produktivita. To je dáno jednak přírodními podmínkami a jednak dobrou organizací práce a technickou vyspělostí. A samozřejmě spoustou na první pohled méně podstatných detailů propojených ve funkční celek. Lze se důvodně obávat, že produkty klasického středoevropského lesnictví nebudou v delším horizontu vůči skandinávské produkci plně konkurenceschopné. Pokud zatím konkurují, dosahuje se konkurenceschopnosti nízkými cenami dříví a nízkými mzdami u většiny profesí přímo pracujících v lese. Často se tak konkurenceschopnost udržuje na úkor podstaty lesa a na úkor jeho vlastníků. Tak tomu zřejmě je i u nás. Nebo, jako např. v Rakousku a v Bavorsku, se lesnictví podporuje sofistikovaným dotačním systémem ze zdrojů mimo lesnictví a u soukromých lesů také například nasazením pracovní síly z řad rodinných příslušníků. U německého a rakouského dřevozpracujícího průmyslu se v současnosti bilance může vylepšit také dovozem levné suroviny od sousedů.

Ing. Jan Maňas
člen předsednictva
Jihočeského regionu SVOL

Jezero v Přírodním parku Noksio (rekreační oblast Helsimky)

Odvoz dříví – státní lesy Rovaniemi

Chudé borové lesy na skalnatých vrcholcích nad Rovaniemi – přírodní park a rekreační oblast

Dobytí polárního kruhu

Zájemci o členství ve SVOL jsou vítáni. Pro další informace se obraťte na naši kancelář v Pelhřimově, nebo navštivte webové stránky www.svol.cz.

Vydává: Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů v ČR, K Silu 1980, 393 01 Pelhřimov, IČO 45035652, tel./fax: 565 324 203, e-mail: info@svol.cz, vychází 3x ročně v nákladu 2000 ks. Odpovědný redaktor: Ing. Marie Růžková; za obsah příspěvků ručí autoři. Není-li uvedeno jinak, pocházejí veškeré použité fotografie z archivu SVOL. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod evidenčním číslem MK ČR E 17027. Vytisknuto na papíře certifikovaném PEFC.

